

Göteborg den 7 februari 2024
Länsstyrelsen i Västra Götalands län
vastragotaland@lansstyrelsen.se

Synpunkter på ansökan från Mareld Green Energy AB:s ansökan om tillstånd till uppförande, drift och avveckling av vindparken Mareld, dnr 500-17978-2023

Sveriges Fiskares PO (SFPO) företräder cirka 230 fiskefartyg som är verksamma inom det demersala fisket. Vi har medlemmar längs hela den svenska kusten - från Strömstad till Kalix. SFPO står för ett långsiktigt hållbart fiske och våra medlemmar är bland de bästa när det handlar om selektivitet, skonsamhet och kvalitet.

Ärendet

Regeringen har uppdragit åt Länsstyrelsen i Västra Götalands län att bereda Mareld Green Energy AB:s (bolaget) ansökan om tillstånd enligt lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon till uppförande, drift och avveckling av vindparken Mareld. Länsstyrelsen har nu inbjudit till synpunkter på ansökan inklusive kompletteringar.

SFPO:s synpunkter

Övergripande synpunkter

Norra Västerhavet är ett för Sverige unikt område med många skyddsvärda arter och området är av mycket stor betydelse för fortlevnaden av kommersiella arter av fisk och skaldjur i Skagerrak. SFPO har i tidigare samrådsyttrande påpekat områdets olämplighet för en vindparksetablering mot bakgrund av att området är mycket viktigt för fisket efter räka och demersala fiskarter. Vidare är kunskapen om storskaliga vindkraftsetableringars effekter på fiskars och skaldjurs reproduktion, tillväxt och vandringar. För den aktuella typen av verk och park finns inga som helst erfarenheter.

På grund av miljöproblemen i Östersjön finns det kvarvarande yrkesfisket av betydelse för marin livsmedelsproduktion i Västerhavet. Regeringens beslut om att medge tillstånd till två vindparker i Kattegatt, Kattegatt Syd och Galene, innebär att större delen av det halländska yrkesfisket kommer att utraderas. Om svensk förnyelsebar marin livsmedelsproduktion ska kunna säkras för framtiden måste de viktiga områdena i norra Västerhavet värnas. SFPO anser därför att föreliggande ansökan ska avslås.

Den tillståndsprocess "open-door" som tillämpas i Sverige vid projektering av havsbaserad vindkraft har resulterat i att vindparker projekteras i områden som är ytterst viktiga för svenskt fiske och marin matproduktion. Enligt Havsplaneringsförordningen 4 § ska "Ett förslag till havsplan ska utformas så att planen integrerar näringspolitiska mål, sociala mål och miljömål". Nyligen har Havs- och vattenmyndigheten (HaV) remitterat förslag till nya uppdaterade havsplaner baserade på Energimyndighetens förslag på nya energiutvinningsområden. Förslag till nya havsplaner ska rapporteras till Regeringen i december 2024; följaktligen finns i dagsläget inga beslutade havsplaner som hanterar den nu aktuella situationen.

Det regeringsbeslut som togs om havsbaserad vindkraft utanför Hallands kust visar tydligt att Länsstyrelsens beredning och förslag till beslut är av mycket stor betydelse för regeringens slutgiltiga ställningstagande. I remissversionen av *Förslag till ändrade havsplaner för Bottniska viken, Östersjön och Västerhavet* skriver HaV "I alla tre havsplaneområden kan konsekvenserna för den lokala livsmedelsförsörjningen från havet, fiskhamnar och kustsamhällen vara betydande och bör tas i beaktning vid prövning av vindkraftsprojekt." Vi får anta att denna formulering visar att halvplanerna inte kommer att hantera denna fråga. Det betyder att vilar ett stort ansvar på Länsstyrelsen i Västra Götaland att göra en samlad bedömning av lämpligheten av de ansökningar som är aktuella i norra Västerhavet."

Effekter på fiskbestånd och marin miljö

I miljökonsekvensbeskrivningen diskuterar bolaget olika påverkansfaktorer av betydelse för fiskbestånd och marin miljö. Det är faktorer som undervattensbuller, grumling/sedimentpålagring, ianspråktagande av bottenyta/habitatförlust, förändrade och nya habitat samt elektromagnetiska fält. Frågan är hur dessa faktorer påverkar fiskars beteende, kommunikation, lek, uppväxt, vandringar och beståndens fortlevnad. Vad gäller påverkan bedömer bolaget att negativa påverkan i olika skeden av etableringen kommer att vara obetydlig till måttlig.

Bedömningarna av påverkan grundar sig på extrapolering av laboratoriestudier och studier av små vindparker, på förhållandevis grunt vatten nära kust, och med få turbiner och låg produktionskapacitet. De parker som nu är aktuella har en helt annan karaktär. Mycket få studier omfattar flera påverkansfaktorer eller ekosystemkomponenter samtidigt. Det är uppenbart att kumulativ påverkan och ekosystemeffekter är svåra att bedöma.

SFPO ser inte att det är meningsfullt att i detalj bemöta bolagets alla spekulativa slutsatser om vindparkens påverkan på fiskbestånd och miljö. Vi vill i stället uppmärksamma Länsstyrelsen på slutsatser i några rapporter som nyligen publicerats. Vi återger slutsatser från dessa på originalspråk (våra understrykningar).

Energimyndigheten skriver i sin rapport *Förslag på lämpliga Energiutvinningsområden för havsplanerna*: ” Vad gäller vindkraftens påverkan på fisk- och skaldjursresurserna är kunskapsläget ofullständigt, särskilt vad gäller långsiktiga och kumulativa effekter. Exempelvis är effekter av undervattensljud på exempelvis vandring och lek svårstuderade. Studierna som finns är heller inte entydiga. Studier pekar på både positiva och negativa effekter på fisk- och skaldjurspopulationer.”

Norska Havsforskningsinstitutet publicerade nyligen rapporten *Kunnskapsinhentning for sameksistes mellom fiskeri- og havvindsnæring* (Rapport från havforskningen nr. 2023-40). I rapportens sammanfattning skriver man: ”Mange land i Europa planlegger utbygging av store havvindparker som svar på det økende behovet for fornybar energi og energisikkerhet. Norge, som er verdensledende innen flytende havvindteknologi, står i startgropen av et stort fornybar energi løft for havvind langs kysten. Det er ukjent hvilken effekt havvind vil ha på havmiljøet i norske farvann eller hvordan vindparker vil påvirke andre sektorer som opererer i havområder, som fiskeri.”

I rapporten drar man slutsatsen att: ”Dagens forskning kan ikke svare på spørsmålene fiskerne har om hvilke effekter havvindutbygging vil ha på fiskeriene, der er fortsatt mange og store kunnskapshull f.eks. effekt av nytt substrat (REV-effekt), effekter av støy, elektromagnetisme, fjerning av vind og strømendringer, samt effekt av fiske frie områder og forflytting av fiskepress.”

Europeiska revisionsrätten skriver i Executive summary till rapporten *Offshore renewable energy in the EU, Ambitious plans for growth but sustainability remains a challenge* (2023/22): ”Similarly, numerous environmental aspects linked to planned offshore renewable energy deployment are still to be recognised and given the scale of the planned offshore renewable energy rollout in the coming years, the environmental footprint on marine life may be significant.”

SFPO drar slutsatsen att det bolaget hävdar om frånvaro av negativa effekter och tillkomsten av positiva effekter av parken Mareld är högst spekulativt och vilar på osäker vetenskaplig grund.

Effekter på yrkesfiske, livsmedelsförsörjning och riksintresse

SFPO konstaterar att vindkraftparken utgörs av vindkraftverk med flytande fundament samt ett internt kabelnät som binder samman vindkraftverken med transformatorstationer. SFPO bedömer möjligheten till fiske med aktiva redskap inom området under driftsfas som

obefintligt och under anläggningsfas kraftigt begränsad. Vi gör samma bedömning för fiske med alla typer av garn. Bolaget tycks dela vår uppfattning "Vindkraftverken och dess flytfundament tar yta i anspråk vilket gör att det blir en permanent begränsning av möjlighet till yrkesfiske inom parkområdet. Förankringskättingarna kommer gå ned snett från fundamenten vilket tar upp yta i vattenmassan och begränsar nyttjandet av trål eller likartad utrustning."

Mareld överlappar till nästan 100 % med område av riksintresse för över för yrkesfisket. Det framgår med all önskvärd tydlighet av bilaga C11 till MKB:n att området är mycket viktigt för svenskt fiske; för fiske efter räka är det ett kärnområde. I HaV:s remissversion av nya havsplaner är Mareld bortfallet av värde för räkfisket högst av alla utredda energiområden i Västerhavet.

Bolagets resonemang om hur fisket påverkas av utgår ifrån de landningar som man via fiskets rapportering kunnat härleda till området för Mareld. Detta är en grov underskattning av hur stor påverkan blir och visar att man inte förstått hur fisket bedrivs. För att bedöma effekterna på fisket behövs en analys av hur fiskemönstret i form av tråldrag ser ut i området och hur detta mönster kommer att påverkas. En sådan analys behövs få en bra bild av hur fisket i och kring området kommer att påverkas. Denna analys är inte gjord.

Tråldragen följer oftast djup och strukturer på botten och utformningen beror på faktorer som tid på året, tid på dygnet, temperatur, väderleksförhållanden, hinder på botten m.m. Figur 4 i kompletteringsyttrandet till Länsstyrelsen visar tydligt hur parken bryter av de tråldrag som går genom parken. Detta innebär att parkens etablering gör att dessa tråldrag inte kommer att kunna genomföras; att avbryta och återuppta tråldragen är inte praktiskt/ekonomiskt möjligt. Den skada parken kommer att medföra blir således betydligt större än vad som redovisas i MKB:n. Noterbart är att också i Havs- och vattenmyndighetens konsekvensanalys av förslaget till ändrade havsplaner görs en liknande rudimentär analys, där man bortser från de fiskemönster med vilket fisket bedrivs.

I sin MKB skriver bolaget: "Vindkraftverken och dess flytfundament tar yta i anspråk vilket gör att det blir en permanent begränsning av möjlighet till yrkesfiske inom parkområdet. Förankringskättingarna kommer gå ned snett från fundamenten vilket tar upp yta i vattenmassan och begränsar nyttjandet av trål eller likartad utrustning. Området av riksintresse är betydligt större än den del som överlappar med vindkraftparken vilket begränsar påverkan något. Men då riksintessområdet är ett utpekat fångstområde av räka vilket inte bedöms kunna fortsätta fiskas inom parkområdet medför detta permanent betydande påverkan på riksintressets syfte."

Detta är både korrekt och felaktigt. Det är korrekt att parken kommer att begränsa nyttjandet av trål eller likartad utrustning, att räka inte kommer att kunna fortsätta fiskas inom parkområdet och att detta medför en permanent betydande påverkan på riksintressets syfte. Att det faktum att området av riksintresse är en betydligt större än den del som överlappar med vindkraftparken skulle begränsa påverkan är dock en felaktig. Det faktum att

parken kommer att bryta fiskemönster som går genom parken och fortsätter utanför gör att påverkan på riksintresset också utanför parken kommer att bli betydande.

I ansökan skriver bolaget " Bolaget har initierat en dialog med yrkesfiskets producentorganisationer, som bolaget ser fördjupas under den fortsatta tillståndsprocessen för att möjliggöra en samexistens mellan intressena för energiutvinning och fisket. Någon påtaglig påverkan på riksintresset enligt 3 kap. 5 § miljöbalken bedöms därmed inte uppkomma."

Denna slutsats är häpnadsväckande! Särskilt då bolaget i MKB:n på sidorna 201-202 skriver "Men då riksintresseområdet är ett utpekade fångstområde av räka vilket inte bedöms kunna fortsätta fiskas inom parkområdet medför detta permanent betydande påverkan på riksintressets syfte."

På Boverkets hemsida kan man läsa följande om riksintressen (våra understrykningar):

- För att åtgärden ska vara otillåten så måste skadan (påtagligt försvåra, på grund av olika språkbruk används skada som ett samlingsbegrepp av myndigheten) vara påtaglig, det vill säga skadan måste vara av en viss dignitet. Däremot behöver det inte vara säkert att skadan verkligen inträffar, det räcker med att åtgärden "kan" medföra en påtaglig skada för att den ska vara otillåten.
- För att en åtgärd ska anses medföra en påtaglig skada så ska den antingen ha bestående negativ inverkan på det aktuella intresset eller tillfälligt ha mycket stor negativ påverkan på detta.
- En åtgärd kan innebära påtaglig skada på ett riksintresse och därför vara otillåten även om åtgärden vidtas utanför riksintresseområdet. Det spelar alltså ingen roll om åtgärden är lokaliserad inom eller utanför det utpekade området. Det är åtgärdens konsekvenser för riksintressets värden och egenskaper som ska bedömas.
- En åtgärd som utförs på ett sådant sätt att den utgör ett hinder mot att utnyttja ett områdes fulla potential skulle också kunna anses medföra en påtaglig skada
- Även olika typer av barriäreffekter och brutna samband kan innebära påtaglig skada på ett riksintresse.

Mot bakgrund av ovanstående punkter, och det faktum att en etablering av Mareld inte bara ger ett bortfall av landningsvärde inom området utan påverkar fiskemönstret i stora intilliggande områden av riksintresse för yrkesfiske, anser SFPO att Bolagets underskattar parkens påverkan på riksintresset. Det är inte så att " Området av riksintresse är betydligt större än den del som överlappar med vindkraftparken vilket begränsar påverkan något."

Tvärtom, eftersom området av riksintresse är betydligt större än den del som överlappar med parken och att parken bryter fiskemönster i riksintresseområdet i dess helhet så skadar

parken riksintresset även i de delar som inte överlappar med parken. En etablering av Mareld skulle synnerligen påtagligt försvåra näringens bedrivande.

Vad gäller småskaligt fiske med fasta redskap, som exempel burar och långrevar, menar bolaget att det teoretiskt sett skulle vara möjligt, dock finns en viss risk att dessa fastnar om redskapen förläggs på fel område eller driver i väg från där de placerats. Vidare skriver man att parken för småskaliga fisket kan innebära en viss positiv effekt då det storskaliga fisket begränsas inom projektområdet. Vindkraftparken kan även innebära en form av skyddat habitat där inget storskaligt fisketryck förekommer vilket eventuellt kan bidra till att stärka fiskpopulationer. Vidare kan vindkraftparken även leda till en viss reveffekt vilket ökar biomassan för fisk i området och kan leda till en spillover effekt där mängden fisk även ökar utanför vindparkområdet. Detta i sig skulle på sikt kunna ge ökade fiskekvoter då populationer får möjlighet att återhämta sig och växa till.

Detta är högst spekulativt. SFPO menar att småskaligt fiske i dessa former inte kommer att vara möjligt i en Park av Marelds karaktär. Skrivningarna om eventuella positiva är högst spekulativt och vilar på mycket osäker vetenskaplig grund, se ovan.

Ett storskaligt ekologiskt experiment utan försiktighetsprincip

De snabbt ökande areella anspråken på haven gör det uppenbart att kumulativ långsiktig påverkan kommer att öka. SFPO anser att det finns en betydande risk att den stora expansionen av vindkraft till havs, förutom förödande konsekvenser för svenskt yrkesfiske och livsmedelsförsörjning, kan komma att ha betydande miljöpåverkan. Expansionen kan likställas med ett storskaligt ekologiskt experiment. EU:s gemensamma fiskeripolitik vilar bland annat på försiktighetsprincipen (artikel 2 i förordning (EU) 1380/2013) – den rådande ordningen för etablering av havsbaserad vindkraft påminner mer om "Laissez-faire".

Effekter på regionalt baserade demersala fiskeföretag och värdekedjor

När effekterna på yrkesfiske och livsmedelsförsörjning bedöms är det viktigt att förstå att svenskt demersalt fiske inte bedrivs av en statlig fiskekolchos som utför allt fiske – vi har regionalt förankrade fiskeföretag av varierande storlek, företrädesvis små och medelstora företag. Hade vi haft en fiskekolchos kanske det ur vissa aspekter skulle vara relevant att bedöma effekterna på fiske genom att resonera runt totala procentuella bortfall till följd av vindkraftsetableringar, då kolchosen då skulle tappa en del av omsättningen men fortsätta bedriva verksamhet.

Nu är det så att vi till största delen har individuella fiskeföretag med regional förankring och begränsad räckvidd för bedrivande av fiske. Analysen av effekterna på fisket måste omfatta det som är relevant för bedömningen av effekter på yrkesfiske, livsmedelsförsörjning och regionala värdekedjor – dvs. förutsättningarna för fiskeföretagens ekonomi och möjlighet till

fortsatt existens. De ekonomiska marginalerna i det demersala fisket är mycket små och de nya förutsättningarna som den aktuella vindparkens etablering skulle innebära är med all säkerhet förödande för många fiskeföretag och därmed livsmedelsförsörjning och värdekedjor på land.

Yrkesfisket i Norra Västerhavet är också viktigt för livsmedelsberedskapen. Om yrkesfisket i regionen skulle försvinna skulle även en vital del av hela landets försörjningssäkerhet äventyras. Yrkesfiskeflottans utgör en livlina för befolkningens tillgång till proteiner i en krissituation. Under korta perioder kan fångsterna ökas markant, för att på så sätt tillförsäkra befolkningen livsmedel.

Det är oklart för SFPO om denna bredare analys ska göras av det exploaterande bolaget eller den myndighet som bereder förslag till beslut. Yrkesfisket som förser konsumenter med livsmedel, bidrar även till arbetstillfällena och till att upprätthålla kustsamhällets identitet och livskraft. Yrkesfisket och dess kringverksamheter stärker också den lokala kulturmiljön som kulturbärare på många platser och skapar i många fall attraktionskraft för turism.

Det regeringsbeslut som nyligen togs om havsbaserad vindkraft utanför Hallands kust visar tydligt att Länsstyrelsens beredning och förslag till beslut är av mycket stor betydelse för regeringens slutgiltiga ställningstagande. Det vilar därför ett mycket stort ansvar på Länsstyrelsen att göra en korrekt övergripande bedömning med hänsyn till samhällsekonomiska och kumulativa effekter.

Kumulativa effekter

I sin analys av kumulativa effekter beaktar bolaget de potentiella vindkraftparkerna Poseidon och Mareld. Man utgår då från miljökonsekvensbeskrivningen för Mareld och miljökonsekvensbeskrivningen för Poseidon. Bolagets bedömning är att den kumulativa påverkan på riksintresseområdet från en etablering av båda vindkraftparkerna bedöms vara mycket liten. Ingen av dessa miljökonsekvensbeskrivningar tar hänsyn till hur etableringarna påverkar mönstret för fiskets bedrivande (se ovan och vårt tidigare yttrande angående Poseidon) och förutsättningarna för fiskeföretagens ekonomi och möjlighet till fortsatt existens. Detta innebär att bedömningen av den kumulativa påverkan på yrkesfisket gravt underskattas.

Bolagets resonemang förefaller synnerligen begränsat. Hos Boverket kan man läsa att när risken för kumulativ skada bedöms så behöver man ta ställning till hur sannolikt det är att en viss åtgärd följs av flera likartade. Detta hänger uppenbart samman med exploateringsstrycket inom det aktuella området. Exploateringsstrycket i Västerhavet är mycket stort.

Det är SFPO:s uppfattning att en etablering av båda dessa parker kommer att vara förödande för yrkesfisket i Norra Västerhavet och speciellt för räkfisket. Räkfisket är motorn som driver stödtjänster såsom logistik, auktioner och teknisk försörjning. Varje fiskare är beroende av dessa tjänster för att få avsättning för sina produkter. Eftersom räkfisket kumulativt skulle

drabbas hårt av de båda aktuella etableringarna så kommer också dessa stödtjänster att drabbas hårt. Det betyder att alla andra demersala fisken i regionen skulle tappa dessa stödtjänster vilket kommer att leda till förödande kedjereaktioner i hela det demersala fisket. Det är också helt orealistiskt att tro att förlorat lokalt yrkesfiske någonsin skulle kunna återskapas.

Förslaget till ändrade havsplanerna ska lämnas till regeringen först i december 2024. Vi vill uppmärksamma Länsstyrelsen på följande:

I samrådsversionen till förslaget säger myndigheten också följande: "I alla tre havsplaneområden kan konsekvenserna för den lokala livsmedelsförsörjningen från havet, fiskhamnar och kustsamhällen vara betydande och bör tas i beaktning vid prövning av vindkraftsprojekt."

I den övergångsstation vi nu befinner oss i, mellan "öppen-dörr-modellen", *ändrade havsplaner* och den av regeringen tillsatta utredningen om " *En ordnad prövning av havsbaserad vindkraft*", gör SFPO bedömningen att ansvaret för en övergripande analys av förutsättningarna för demersala fiskeföretags överlevnad, samhällsekonomiska effekter, inklusive kumulativa, vilar tungt på Länsstyrelsen.

Ersättningsfrågan

Anläggning och drift av vindparken kommer att medföra en förlust av fiskeplatser eller försvårar fiske för fiskare som är beroende av området för Mareld. SFPO förutsätter att bolaget, om ansökan medges, ska ersätta dessa fiskare så att de hålls skadeslösa under den tid de påverkas.

SVERIGES FISKARES PO

Peter Ronelöv Olsson
Ordförande

Fredrik Lindberg
Ombudsman

Ingemar Berglund
Utredare